

## Motion till riksdagen 2009/10:So495

av Irene Oskarsson och Otto von Arnold (kd)

# NPF-utredningar

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att neuropsykiatriska funktionshindersutredningar tydligt ska omfattas av vårdgarantin.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rätten till neuropsykiatriska funktionshindersutredningar inte bör begränsas av åldersgränser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska finnas kunskap om utvecklingsavvikelser och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom barnvårdscentral, förskola, skola, habilitering och socialtjänst och andra berörda instanser i varje kommun.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att övergångarna från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri och från barnhabiliteringen till vuxenhabiliteringen bör förbättras så att unga människor inte riskerar att bli utan vårdkontakt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan mellan alla inblandade aktörer för människor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och att denna måste förbättras så att den enskilde inte hamnar mellan stolar eller drabbas av ett svåröverskådligt vårdsystem.

## Motivering

I vårt samhälle finns det många som lever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar såsom exempelvis adhd, damp, Tourettes syndrom, autism, tvångssyndrom, dyslexi samt Aspergers syndrom – funktionsnedsättningar som ger sig till känna under barndomen och påverkar individens vardag i betydande grad. Gemensamma drag är inlärningsproblem och svårigheter i

## Fel! Okänt namn på

det sociala samspelet, men det råder stora variationer när det gäller graden av störning och hur den kommer till uttryck. Utredning av såväl barn som vuxna med dessa funktionsnedsättningar är, trots vissa förbättringar på senare år, ett mycket eftersatt område. Från att den första kontakten med vården tas till dess en neuropsykiatrisk utredning (NPF-utredning) äger rum kan det ta mycket lång tid. Köerna räknas i regel inte i veckor utan i månader eller, i värsta fall, år. Enligt Riksförbundet Attention, en intresseorganisation för människor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, varierar väntetiden för en utredning mellan tre veckor och 2,5 år. Alla människor har dock rätt till en värdig, högkvalitativ vård oavsett bostadsort. NPF-utredningar borde därför omfattas av vårdgarantin. Därigenom skulle vi säkerställa alla människors rätt till en god vård inom rimlig tid av personal med neuropsykiatrisk specialkompetens. När utredningen sedan är klar bör den följas av behandling, råd och stödinsatser för att stödja individen i vardagen.

För att hindra att köerna till neuropsykiatrisk utredning växer har några landsting under vissa perioder satt en högsta åldersgräns för när man får ställa sig i kö till en sådan utredning. Sådana gränser har prövats bland annat i Västra Götaland, där man under perioder förvägrat personer över 35 år att ställa sig i kö för en NPF-utredning. Detta är mycket diskriminerande då alla människor måste ha rätt till utredning och bör därför inte vara tillåtet.

Utredning av barn initieras i regel av en oro hos föräldrar eller andra i omgivningen för att ett barn inte utvecklas som förväntat eller har problem med inlärning, beteende eller anpassning. En fullständig utredning görs av specialistläkare och psykolog med särskild kompetens. Om det finns särskilda frågor som rör motorik eller språk kan sjukgymnast, arbetsterapeut, logoped eller specialpedagog behövas vid utredningen. Det är viktigt att utredningen görs med ett brett synsätt, att man går igenom hur barnet fungerar på olika områden. Information ska inhämtas från såväl föräldrar som barnets lärare eller förskollärare. All erfarenhet visar att en tidig upptäckt som ger möjlighet till tidiga insatser är oerhört betydelsefullt för utvecklingen längre fram. Därför är det också av stor vikt att det finns kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom barnvårdscentral, förskola, skola, habilitering, socialtjänst och andra berörda instanser i varje kommun.

Vid övergångarna från barn- och ungdomspsykiatri till vuxenpsykiatri och barnhabilitering till vuxenhabilitering är det av största vikt att förändringen sker på ett smidigt sätt. Samverkan mellan de olika instanserna måste vara effektiv så att unga människor inte riskerar att bli utan vårdkontakt.

Principerna för utredning av vuxna är desamma som för barn, vilket innebär att läkare och psykolog med neuropsykiatrisk eller neuropsykologisk kompetens utreder. Ibland behöver utredningen kompletteras med motoriska eller språkliga bedömningar. Problematiken för dem med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är ofta komplex och kombinerad med olika pålagringar såsom missbruk, ätstörningar, ångestillstånd, fobier, depressioner, tvångssyndrom, bipolär sjukdom. Då ingen yrkeskategori kan behandla eller bemöta dessa problem på egen hand är tillgång till brett sammansatta team nödvändig. Det är dock av största vikt att dessa aktörer har en god samverkan så att

**Fel! Okänt namn på**

inte den enskilde hamnar mellan stolarna eller drabbas av ett svåröverskådligt system.

Kunskapen om den symptombilden hos vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom vuxenvården måste öka. Det är viktigt att anställda hos Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, försäkringsläkare, sociala myndigheter, vuxenpsykiatri och vårdcentraler har den kunskap och förståelse som krävs för att bemöta individer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar på ett bra sätt.

Stockholm den 5 oktober 2009

*Irene Oskarsson (kd)*

*Otto von Arnold (kd)*